

СКЛАДОВІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПОСЛУГ ОСВІТИ

Касатонova I.A., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В даний час до проблем конкуренції на ринку послуг освіти та забезпечення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів (ВНЗ) спостерігається підвищений інтерес і для вирішення завдань адаптації до зовнішніх умов практично у будь-якого ВУЗу з'являється потреба в аналізі тенденцій ринку освітніх послуг і визначенні свого положення на цьому ринку. У сучасній літературі досить глибоко досліджено питання про рейтинг ВУЗів як комплексного показника рівня послуг освіти, їх якості.

Рейтинг, за своєю суттю, свідчить про переваги абітурієнтів вступити в той чи інший ВУЗ. Однак якщо розглянути систему освіти з економічної точки зору як ринок освітніх послуг, виникають розбіжності між рейтинговою постановкою питання і реальною конкурентоспроможністю послуг ВУЗу. Так рейтинг не враховує багатьох економічних і соціальних особливостей вибору абітурієнтом вишу під час вступу, а вказує на переваги в його виборі. При цьому в стороні залишається оцінка дійсної конкурентоспроможності освітніх послуг ВУЗу, які можуть не відповідати рейтинговій оцінці.

Для оцінки конкурентоспроможності послуг вузу пропонується розглядати не рейтинг, а похід до визначення ринкових позицій вузів з точки складових конкурентоспроможності ВНЗ. Під конкурентоспроможністю освітніх послуг, що надаються вищими навчальними закладами, розуміється ряд специфічних властивостей і характеристик, що визначають ступінь їх привабливості на споживчому

ринку, що виділяють сегменти цього ринку, що належать конкретному вузу і перешкоджають перерозподілу цього ринку на користь інших організацій вищої школи, як в сьогоденні, так і в майбутньому [1].

Як елементи конкурентоспроможності освітніх послуг вузу можуть виступати наступні показники:

- престижність диплома даного вузу на ринку праці;
- ціна на послуги освіти;
- географічна віддаленість вузу;
- цей стан справ вузу на ринку освітніх послуг;
- якість освіти;
- можливість отримання другої вищої та післядипломної освіти та інші.

Сьогодні серед українських вузів широке поширення отримав процес створення філій і навчально-консультаційних центрів з метою наближення до споживачів (студентів). Однак в даному випадку виникають сумніви в збільшенні цінності послуг освіти для споживачів, як навчання, здійснюваного в цих організаціях. Тому для створення конкурентних переваг і більш повного задоволення потреб населення в послугах освіти вузам слід шукати оптимальне поєднання між тенденцією укрупнення навчальних закладів зі збереженням певної кількості невеликих спеціалізованих вузів.

Підвищення якості освіти є необхідною складовою збільшення конкурентоспроможності послуг переважної більшості вузів. Даний фактор часто є вихідним для поліпшення конкурентних позицій вузу, оскільки в тривалому періоді впливає на ринкове становище вузу, на престижність на ринку праці освіти отриманого в даному вузі і на інші показники конкурентоспроможності. Крім перерахованих вище на конкурентоспроможність освітніх послуг вузу впливає безліч всіляких чинників серед яких можна згадати сформовану думку про рівень корупції

в даному вузі. Для порівняльної оцінки конкурентоспроможності ВНЗ пропонується метод, заснований на оцінюванні елементів конкурентоспроможності вузу як джерело первинної інформації можливе використання анкетування, де конкурентоспроможність комплексу освітніх послуг, що надаються вузом, оцінюється їх споживачами (абітурієнтами) на основі парних порівнянь вузів з урахуванням значущості кожного показника. При цьому необхідно враховувати також безліч факторів, які впливають на вибір вузу незалежно від його ринкових позицій. Метою такого дослідження може бути оцінка стратегії вузу на ринку послуг освіти, правильності вибору цільового сегмента, оцінка задоволення потреб населення в освітніх послугах даними вузом та ін.

Проводячи регулярну оцінку своїх конкурентних позицій на ринку, ВУЗ отримує можливість чіткого реагування на зміни зовнішнього середовища, підвищення якості освіти та отримання додаткових переваг перед вузами-конкурентами, розташованими як всередині країни, так і за її межами.

Контроль якості підготовки випускника ВНЗ в Україні на сучасному етапі є досить складною проблемою. Ця проблема викликана кількома причинами:

- абітурієнт не має повної інформації про майбутню своєї спеціальності (місце роботи, зарплати, житлові умови). Досвід показує, що проводяться у ВНЗ, «дні відкритих дверей», великого ефекту не дають;

- розподіл випускників на сучасному етапі проводиться формально, що призводить до втрати навчальним закладом своїх випускників, тобто відсутній зв'язок між роботодавцем і навчальним закладом;

- якщо абітурієнт вступає на бюджетну основу (60% вступників), то ВНЗ створює йому такі умови, що студент переходить на контрактне навчання, яке вигідно для ВНЗ [2].

Сьогодні в системі освіти України спостерігається перехід ВНЗ до

ринкового підходу в сфері своєї діяльності. ВУЗи вирішують завдання адаптації до сучасних економічних умов і вимог, що змінюються, як ринку праці, так і ринку освітніх послуг. При цьому навчання у вузах різних форм власності проводиться на платній основі і природним буде виглядати прагнення вищого навчального закладу до збільшення кількості студентів. В результаті між вузами, що надають схожі послуги в сфері освіти (що роблять навчання за однією спеціальністю), відбувається зіткнення інтересів в плані залучення студентів, що є рисою конкуренції.

Література:

1. Касатонова І. А. Оцінювання чинників конкурентоспроможності освітніх послуг. *Викладання економічних дисциплін в умовах глобалізації та європейської інтеграції України* : збірник матеріалів Міжн. наук.-метод. конф., 02 червня 2017 р. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 109 – 111.
2. Козонова Ю. А., Титлова О. А., Терновский В. Б. Организация контроля качества подготовки специалистов. *Управління якістю підготовки фахівців*. Ч. 1. Одеса: ОДАБА., 2013. С. 37.

УДК 378.1

ХАРАКТЕРИСТИКА САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Радткіна Д. В., магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Успішність у підготовці фахівців до професійної діяльності стає особливо значущою й актуальною. Серед актуальних завдань сучасної вітчизняної вищої освіти є забезпечення якісної підготовки майбутніх